

Andrassy Lajos

Találkozunk?

(ceruzajegyzet egy jubileumi kézfogásról)

... Nem is pezsgővel: jó homoki borral és hegy-levével — mint az egriek — köszöntöttük a felkelő Napot egy 40 éves múlt után, a kórus elcsendesült... A város hallgatott...

Számolgom: még hányszor ünnepelhet felém koccintott gyöngyöző pohárral arcán a fényvel — s emlékek süttötte jegyeivel a múltnak! — ez a néhány kemény legény? — s mint mezei virágok: szívósan vélünk, köztünk napsugárzó, bennünk csokrozó dalaink: e lányok, kik unokáink lépteit vigyázzák bár önmaguk nem félték a tüzet! Hány közös ünnep, ami úgy jöhet, hogy együtt még e tépelt nemzedék, kiket nem vert a bolydult kor se szél! Bányász, Biba... — és számolatlanul már többen is — csak bennünk voltak itt s poharuk bárha érintetlenül de tudtuk: még azon kezük fészül... s aki más okból nem jutott ide: közénk ült még ma annak is szíve, de holnap?... hiszen hajtunk kifele e nekünk jussolt világból: tele aggodalommal, nem volt-e kevés a fundamentum, amire egész jövőnket raktuk? Terhét az utódok igényeinek bírja?... Lerakódott kedvünkre lassan, lassan „az” a szegény s feloldani magunktól semmiképpen nem lehet azt: a szerszám mást emel tovább s fölénk is... Törvény ez! S igaz. Az előd ront, alapot ás, falaz s ki volt Kőműves Kelemen közöttünk s kik társai „csupán”? — de a falat nem rúgta szét az orkán sem — s talán találkozzunk még zöld-ágak alatt... (1985)

Csorba Győző

Zöld és fény

Csordulásig a világ! — Szinte már kicsap szőlők, fák és újra fák zöldjéből a hab Forr, tajtékzik, szédülök, zöld alul, felül; lépek, állok, eldülök, zöld kívül, belül.

Zöld, zöld, lelkes újulás, nagy, termékeny öl; tarthatatlan bolydulás föl, föl, egyre föl! Fű, fa, gyom, szőlő emel, körforgó dagály. Zöld és fény: — e két elem árján ring a táj.

Nézem, érzem, bámulok, s engedem magam. Zöld és fény! dagad, forog, szólnék, s nincs szavam. S míg ragyogva nő velem, s hord a két elem, pólyál az időtelen és a végtelen.

Szegények a gazdag országokban

A harmincas években, a világválság idején közismert volt Budapesten „Róbert bácsi konyhája”. Róbert bácsi jótékonyági akciója keretében a munkanélküliek ezrei álltak sorba egy-egy tányér meleg levesért. Ma, a XX. század végén a fejlett tőkés országokban megdöbbentő módon ismétlődnek meg a nálunk már — szerencsére — elfelejtett események. S bár, a jelentések a gazdaság némi megélénküléséről adnak számot, a munkanélküliek száma Nyugat-Európában egyre emelkedik és a húszmillió felé közeledik. Nem jobb a helyzet az Egyesült Államokban sem. Az idei súlyos tél még fokozta a szenvedéseket.

Egy tányér leves

Az angliai Southamptonban a hajléktalan 51 éves James Hanneffly a tél elől egy szeméttárolóban keresett menedéket. A szemétyjűtő kezelői arra figyeltek fel, hogy az autó őrlogépéből kiátlóztást hallanak. Leállították a gépet és megtalálták a több éve munka nélkül tengődő Hannefflyt. Súlyos bordatörésekkel szállították kórházba.

A hajléktalanok menhelyei Londonban zsúfoltak. Becslések szerint 10 ezerre tehető azoknak a száma, akiknek nincs hová hazamenniük. Ezek éjszakáznak a metróhidak alatt vagy a Waterloo-pályaudvar közelében. A fagy és hóviharak ellen matracokkal, takarókkal, újságokkal, jobb esetben hálózsákkal védekeznek. A legtöbb közülük fiatal, aki munkát keresni jött a fővárosba.

Hasonló képet fest a nyugat-német Spiegel magazin, a párizsi szegényekről. Az Údvhadsereg ingyenkonyhája, a „leves-expressz”-nek becézett, átalakított teherautó csak télen közlekedik. Az autónak jó egy tucat megállóhelye van. Az éhezők egy-egy tányér, lóhússal erősített meleg zöldséglevest és egy darab kenyert kapnak. A levesért jelentkezők zöme ugyancsak 20 és 30 év közötti fiatal. Jellemző a 23 éves lyoni Bernard Deferre hegesztő helyzete. A fiatalember 1983-ban vesztette el állását, mert a cég, ahol dolgozott, csődbe ment. Azóta munkanélküli. Egy ideig 2000 frankos éhbéret egy zöldségkereskedőnél dolgozott, ma pedig abból él, hogy a piacok zöldség hulladékát összegyűjti.

A munkanélküli segélyt 18 hónapig kapják, a szociális segély — amit minden alkalommal újra kell kérni — napi 40 frank, azaz darabka kolbászos kenyérré és egy csésze tejeskávéra elég. Lakbérre semmi sem jut. Csak 1983-ban 360 ezerrel nőtt a szociális segélyt igénylők száma.

Fagyhalál

A fagyos januárban naponta 50 lakásból költöztették ki a lakókat, mert nem tudták lakbért fizetni. Több mint 25 ezer párizsi hajléktalan, de csupán 5 ezer

része tudnak menedékhelyet nyújtani. A „fény fővárosában” három nap alatt egy tucat ember fagyott meg, mert nem volt fedél a fejük felett. És mintegy 200 ezer lakás üresen áll...

A hatóságok korábban elrendelték, hogy a metró padjait műanyag székekre cseréljék ki, hogy azokon ne lehessen aludni. A tragédiák után a metró vezetője mégis megengedte, hogy két állomáson 200 ágyas szükségszállást rendezzenek be.

Öt ezer chicagói várakozik a dermesztő hidegben órákon keresztül, a Főpostahivatal előtt, hogy a meghirdetett, alacsonyán fizető 170 állás valamelyikét megkaphassa. A „Chicago Tribune” cikksorozata szerint a város 890 ezer lakóját fenyegeti az éhínség. Egy fűtetlen New York-i bérházban január 21-én megfagyott a 62 éves James Kelly és a 37 éves Frances Fullon. A hatemeletes bérház tucatnyi lakását két hónapja nem fűtette a tulajdonos. A kettős tragédia után a többi lakókat szükséglakásokba helyezték el. Az újság szerint ezen a napon,

minusz 19 fokos hidegben 20 ezer ember aludt az utcákon.

Létminimum alatt

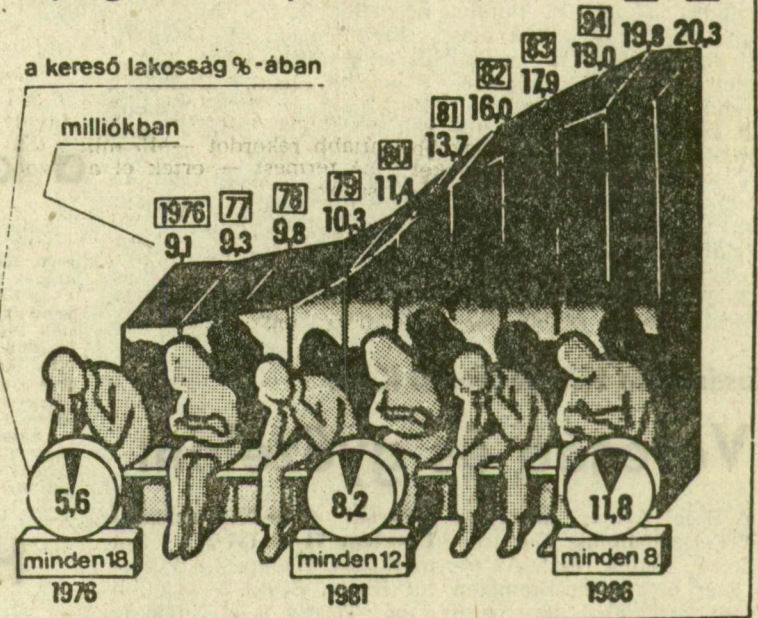
Az International Herald Tribune egy kutatóintézet jelentésére támaszkodva arról számol be, hogy az Egyesült Államok déli államaiban 1979 óta 9,4 millióról 12 millióra nőtt a szegények száma. A szegénység legjobban a fekete bőrű lakosságot sújtja. Becslések szerint 39 százalékuk él a létminimum alatt. A déli „új szegénység” csupán egy része az országszerte növekvő elnyomódásnak. A Szövetségi Statisztikai Hivatal jelentése szerint az 1979-es 26,1 milliós szám 1983-ra országosan 35,4 millióra növekedett.

A U. S. News and World Report az amerikai munkanélküliségről közöl adatokat. E szerint az Egyesült Államokban 1984 szeptemberében a keresésképes lakosság 7,4 százaléka nem talált munkát. A fehérek 6,4 százaléka, a feketék 15,1 százaléka és a spanyol-amerikaiak 10,7 százaléka volt munka nélkül.

A csillogó kirakatok mögött hasonló jelenségekkel találkozunk szinte valamennyi nyugati országban. Joggal állapította meg az amerikai katolikus püspöki kar pásztorlevele: „A tény, hogy egy olyan nemzetből, amely olyan jó módú, mint a miénk, ennyi ember szegény, szociális és erkölcsi botrány.”

GÁTI ISTVÁN

Munkanélküliség Nyugat-Európában

Az együttes élmény

Vonulunk május elsején. Együtt. Visz bennünket a közös élmény.

Ilyenkor, amikor tavaszi hangulatú utcákon kivonul a nép, mindig jelentkezik a kérdés: mi formálja egygyé sokezer, sok tízezer ember hangulatát? Megmagyarázta-e már a tudomány, hogy mi az a kiegyenlítő erő, ami a tömeget egyakarátává vonja össze, ha csak néhány órára is? Meg lehet-e fogalmazni a közösségi élményt érzéketlenül, világosan, mégis tudományosan?

Igen, megfogalmazták már. Mégpedig kicsit büszkének is lehetünk, mert aki a tudománynak ezt a kérdését megválaszolta, éppen magyar: Mérei Ferenc professzor. Közül két évtizeddel ezelőtt ő írta meg az Együttes élmény című tanulmánykötetét, az első ilyet a magyar tudományban, de a nemzetközi tudományos életben is az első közötti művet. Értékét tekintve pedig a legjobb. Hiszen az alapkérdésre mindenképpen ő adta a legpontosabb feleleteket.

Mit mondhat ez a tudományos mű egy május elseji tömegélményről? — Hiszen Mérei Ferenc: Az együttes élmény című köteté nem egyfajta tömegélményt vizsgál, hanem ennek az élménynek az egyetemes megfogalmazására törekszik. A színházi, a mozibeli, a labdarúgó-mérkőzésen, az orvosi rendelő várószobájában, értekezleten, tömeggyűlésen levő kisebb-nagyobb embercsoportok — mindezek egyaránt benne vannak a vizsgálódási helyzete: azonos időben és azonos helyen nagyobb számú ember van együtt. Más-más képességű, kultúrájú, hangulatú, befolyásoltaságú tömeg. Ezerfejtű Cézár.

Volt ugyan már egy jelentős kutató a tudománytörténetben: Gustave Le Bon, aki A tömegek lélektana című könyvében megvilágította ezt a kérdéskört. A francia szerzőnek a századfordulón

megjelent munkája már alapkönyv lett a társadalomtudományokban. Különösen a jogtudományok praktikus leágazásait, például a választási gyűlést, a bírósági tárgyalóterem gyakorlatával foglalkozó közjog és perjog — mai szocialista szóhasználatul élve: államjog és eljárás jog — használták szívesen. De végső következtetése, alaptétele rendkívül leegyszerűsített tétel volt: az értelem, érzelem és akarat harmas egységéből álló emberi személyiség a tömegben elveszti értelmét és akaratát, s csupán érzelmei irányítják.

Tudományos kérdésekben igen veszélyes a leegyszerűsítés. Mégis, az átlagember érdeklődési szintjén leegyszerűsíthető a Le Bon és Mérei Ferenc közötti fejlődési ív. Nevezetesen abban a többletben, ami Mérei munkájából kitűnik: a kisebb csoportban vagy nagyobb tömegben tartózkodó egyén akaratát és értelmét nem veszíti el, csupán a környezetet korlátozhatja ezt. Az egyedülnek vélt érzelmi vonást nem lehet túlértékelni. Azért nem, mert a csoportban, tömegben húzóerővel bírnak az erősebb egyéniségek, s azok értelme, akaratát — a pillanatnyi érzelmi szálton ugyan —, de értelmileg is befolyásolják a környezetet.

A végtelenségig leegyszerűsített ez a gondolat, tudományos kérdésben szinte már a lehetőség határáig lényegit. Mégis, megmarad az együttes élményről alkotott felfogás magja.

Május elsején tízezerrel vonulnak — együtt. Határozott, tudatos egyéniségek is, egyszerűen gondolkodó emberek is. Május elsején, a munkának, életünk biztosítékának ünnepén sajátos tudományos boncolás ellenére — szétboncolhatatlanul együtt. Sokféle tömeghatást leírt már a történelem, de a május elseji felvonulásokra az egyszerűség a jellemző. Ilyenkor a tömegek nem választhatók szét. Ez a történelemben a május elsejék — akár viharosan, akár okosan, csendesen vonuló tömegeinek — sajátos jelentősége. A népegység élménye.

FÜLDESSY DÉNES